

NAPREJ.

Naprej velja
za Ljubljano:
za vse leto 6 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 „ 20 „ „ „
za čet. „ 1 „ 75 „ „ „
po pošti:
za vse leto 7 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 „ 60 „ „ „
za čet. „ 2 „ 5 „ „ „

Oznanila.
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje:
5 kr., ktera se enkrat,
8 „ „ dvakrat,
10 „ „ „ trikrat
natisne, večje črke pla-
čujejo po prostoru.
Za vsak tisk mora biti
kolek (štampelj) za 30 kr.
Vredništvo je na starem
trgu hišna št. 15.

Rokopisi se ne vračujejo.

Dopisi naj se blagovoljno frankirajo.

St. 30.

Ta list izhaja vsak torek in petek.

Tečaj I.

Vprašanje g. dr. Bleiweisa.

Znano je, kakošno je bilo vprašanje g. dr. Bleiweisa, zbornici podano 27. dan marca meseca, in kako mu je bilo zopet v zbornici odgovorjeno 31. dan marca, v zadnji seji. Predno ta odgovor drobnejše pretehtamo, opominjamo najprvo to, da se nam zdi kaj čuden, še več nego mlačen. G. dr. Bleiweis je vprašal: „kako je to, da v ljubljanskej in kranjskej gimnaziji za nauk slovenskega jezika ni nobenega po zakonu izprašanega in potrjenega učitelja?“ Odgovor pak je bil samo, kdo slovenščino podučuje. Tega nihče ni vprašal, ker je védeče vsacemu, kdor koli za naše učilnice kaj mara. Podoba je, kakor bi se ne bilo zdelo vredno, vprašanju odgovoriti. Vémo, da je vladi zadnja leta bilo skrbeti, naj dobé službo tisti učitelji, ki so jo za nekaj časa bili izgubili na Ogerskem; slovenščina bi pa vendar poleg vsega tega lahko imela trdne učitelje, ker je notorično, kakor je rekel dr. Bleiweis, po družih gimnazijah toliko taci, ki so izprašani, potrjeni v slovenskem jeziko-slovji. Zakaj niso bili poklicani v Ljubljano in Kranj? Vedno se nam ugovarja: pišite knjige, izobrazite jezik, da bode pripraven za pisalnice. To se pravi zahtevati od nas, kar je nemogoče. Nikoli ne dobimo bogatega, svojim močém primer-nega slovstva, nikoli ne bodo uradovi slovenski, če se nam ne izboljšajo učilnice. Slovenski jezik ne more imeti zaželeno koristi, ako ga uče profesorji, ki ga sami ne znajo. Da ga pa naši zdanji učitelji znati ne morejo, to je lahko vedeti vsacemu, kdor koli je kdaj pri nas hodil v šolo. Otruk se je po mestnih učilnicah z mladih kolén vedno uril in sukal, vadal in mučil z nemščino, da, ko je stopil v gimnazijo, v štirih letih je pozabil slovenski misliti, in da je potlej, ko mu dadé kako službo, huji sovražnik naše narodnosti, nego rojen Nemeč, kakor je po pravici opomnil g. Herman v štajerskem deželnem zboru. Na ljubljanskej gimnaziji imamo iz slovenščine izprašanega učitelja samo g. Marna, ki rado-voljno uči slovenščino v 7. in 8. razredu. Ali g. Marn je katehet, in po zakonih, po katerih so zdaj osnovane gimnazije, nima nikakoršnega upanja, da bi postavljen bil za pravega učitelja slovenskega jezika, dokler ne bode tudi hotel drugi katehet — ljubljanska gimnazija ima dva kateheta — narediti izpraševanja še iz kake druge reči razun vérskega zakona, česar se pa ni nadjati. Ko bi odstopil g. Marn, potem bi vsa gimnazija ne imela nobenega potrjenega slovenskega pro-fesorja. Tudi je bilo pred začetkom letošnjega šolskega leta mnogo slišati, da res misli odstopiti, ker je imel dosti ople-tanja in sitnosti, predno je dobil tisti priboljšek plačila, ki mu je posebej za slovenščino primaknen. Kakošni so pa drugi profesorji, ki uče slovenski jezik? Eden je Čeh, ki

pravijo, da se trudi, kolikor more; toda še le tukaj se je za-čel učiti slovenščine; očitno je torej, da ne vé, in tudi vedeti ne more toliko, kolikor na Dunaji izprašan mož. Druga dva sta nepotrjena, neizprašana Slovence, pa uže priletnejša, da se torej menda več ne bodeta učila, česar ne znata. Res, da sta oba uže vredovala slovenske časnike in illo tempore, ko je bilo dobro vse, kakor se je pisalo; res, da je eden teh dveh zdaj prestavljatelj vladnih reči v Ljubljani; res da je eden njiju un dan celó vprašal slovenski jezik necega zdravnika, kterimu je menda potem dal, ne vémo kako, izpričevanje, drug gospod, ki tudi ne zna zadosti, da bi se dal sam vprašati, bil je pa za izpraševalnega komisarja: ali za to pa vendar še ne znata slovenščine, kolikor je mora znati učitelj na gimnaziji, ker eden teh dveh, ko je vredoval, imel je za pomagača izurje-nega Slovence, ki mu je delal vse, kar se tiče pisave, drugi pa tudi ni tako pisal, da bi uže njegovo pisanje pričalo, da je izurjen v jezici. Brezi vse skrbi se lahko reče pričo vsega sveta, da zdaj nobeden teh dveh sam ne bi mogel na-rediti ostrega izpraševanja iz našega jezika. Dalje bi oba gospoda utegnili imeti premalo ljubezni do slovenščine, kar priča majhno številce slovenskih nalog, ktere dajeta učencem. Zakaj pa gospodje morajo nemških nalog več dajati? G. Hrovat je sicer še mlad; ali izprašan in potrjen pa za slo-venski jezik ni, če se tudi pripravlja za-nj. Dalje se je od-govorilo, da je v Kranji g. Kane izprašan iz slovenščine, pa da je vendar ne uči, ampak le g. katehet Globočnik. Ne so-dimo, ker ne vemo, koliko zna g. katehet Globočnik slo-venskega jezika, samo to vemo, da zopet ni izprašan, zopet ne potrjen. Vprašamo tedaj, zakaj pa ne uči g. Kane, ako je res izprašan in potrjen? Ali kolikor je nam znano, tudi g. Kane ni potrjen iz slovenščine, ampak le iz ilirščine.

■ Slovenščino v denšnjih okolnostih učiti, ako je učitelj sam le samouk, to je težek posel. Celó potrjeni učitelji se morajo ž njo po svojem izpraševanju vedno jako jako pečati, ker se dan za dnevom širi in množi to znanstvo, ki je bilo do zdaj skoraj še ledina. Opira se naš jezik na staro slo-venščino in druga slovanska narečja. *Conditio sine qua non* je, da vse to zna gimnazijski učitelj, ako hoče kaj pridá podučevati. Neizprašani, nepotrjeni radovoljci (diletantje) le po tēmi tavajo; praktično morda res kaj znajo, v teoriji pa ubogo malo, ako se niso trdno pečali s to rečjó mnogo let, česar pa ni bilo mogoče, ker so potrebovali vsega časa, ko-likor so ga imeli, najprvo za tisto učno reč, iz ktere so se dali vprašati in potrditi, da jo znajo, in smejo podučevati. Radovoljni učitelj te vrste, ako se res kaj sam uči, od učenca je le „una lectione doctor.“ — Taki so tedaj možjé, ki uče na ljubljanskej gimnaziji slovenščino, in ki so temu delu kos. Bilo je dalje odgovorjeno: ker tudi za nemški jezik ni

izprašanega učitelja, zato menda ravnopravnost ni žaljena. Toda pri nas mora nemški dobro znati vsak učitelj, kajti nemški se je učil skoraj vse stvari od tiste ure, ko je prvič stopil čez učilniški prag, pa do tiste ure, ko se je dal vprašati in za učitelja potrditi; nemški je pisal skoraj vse, ali vsaj največ tega, kar je do zdaj pisal; nemški je največ bral, kar je do zdaj bral, — in poleg vsega tega mora po novem zakonu slehri kandidat gimnazijskega uka biti vprašan razun svoje podučne stvari tudi iz nemščine; ljubljanska gimnazija ima dalje naslonjenega učitelja, ki je potrjen za nemški jezik v spodnji gimnazii, in poleg njega je pa še eden tak; drug je zopet modroslovski doktor, ki torej nemščino gotovo zna: slovenski jezik je pa učiteljem, kakoršnih imamo največ, le najbrže „res odiosa.“ Vendar se nemščina po tri ure na teden podučuje v vsacem gimnazijskem razredu, slovenščina pa samo po dvé. Edina mariborska spodnja gimnazija slovenščino podučuje po tri ure na teden. To so jej dovolili še le potem, ko se je potegnila za pravico slovenskega jezika; poprej pa je imela tudi samo po dve uri na teden. Ali se ne gane živa duša, da bi tudi mi dobili, kar imajo Mariborci? Tedaj se nikakor ne čudimo, da je gotovo najti le malo taci učencev, ki doveršé 8. gimnazijski razred, in znajo slovenski tako misliti, tako pisati, kakor nemški. G. Marn čudežev ne more delati, ker v 7. in 8. razred nekteri učenci ne prinesó skoraj čisto nič znanja s seboj.

Še je bilo odgovorjeno: tudi nemškega berila nima 8. razred; za to ravnopravnost ni žaljena tudi tukaj. Opominjamo, da enaka nepravica ni enakopravnost, in da nemških beril ni tako treba, kakor slovenskih, ker profesorji lahko beró učencem kako délo, bodi si ktereга hoče klasika, če berila nimajo, kar tudi zares delajo, v slovenščini je pa to nemogoče. — Te reči so take, kakoršne smo popisali, pa vendar v „prevelikej naglici“ ne dobimo potrjenih učiteljev za slovenščino. Nj. veličanstvo premilostljivi cesar je dal vsem narodom ravnopravnost, zatoorej tudi nam; kako je tedaj to, da nam jo drugi kratijo?

Govor g. poslanca Hermana.

(V štajerskem deželnem zboru 14. dan marca.)

Te okolnosti so naredile, pa ne svojstvo nemškega naroda in tudi nemška pridnost ne, da Slovanom ostajajo povsod le niža opravila in tudi manjša imetnost, njim, ki ne da bi djal, da so menj bistre glave, menj pridni in skočni od Nemcev, temuč še le bistrejši, pridnejši in skočnejši so. Torej se ne more trditi, da ni djanski lotiti se vprašanja zaradi jezikov; da to davkov nič ne zmanjšuje. Davki res ne bodo Slovanu manjši, naj govori slovanski ali nemški; toda pridobiva si bode laže, da tudi potem laže davke plača. Tem okolnostim, ktere sem zdaj razložil, moram primeriti poročilo deželnega odbora; iz tega boste videli, da deželni odbor stvari ni prav razumel. Posebno se mi čudno zdi, da je tako malo ovédel, kako so prav za prav te reči. On se opira, kar se tiče ljudskih učilnic, na ministerski ukaz, dán 1848. leta, ki ni meni znan, in ktereга zdaj prav za prav ni več. Najbrže je ta ministerski ukaz imel v sebi tista načéla, ki so razložena v poročilu. Ali ta reč ni tako; črtež zdanjega poduka se naslanja na ministerska ukaza, ktera sem jaz imenoval, dána 1856. in 1855. leta, ko je bila Bahova vlada v največem évetji. Popolnoma krivo je torej, kar odbor trdi, da je učilni jezik čisto slovanski po ljudskih učilnicah. To je res, da je slovanski, ali tudi nemški je učilen jezik. Nemščina ni samo ukazan nauk, ampak je tudi učilni jezik. Govori se dalje (v poročilu): „po slovenskih učilnicah te dežele se je sama od

sebe navada naredila, da učitelji, kadar je uk už dovolj napredoval, in kadar je už zadosti utrjen, tudi nemški jezik redno podučujejo, in tako v njem vadijo otroke, da se v maternem jezici dalje izobražujejo in tudi naučé nemščine, kolikor je mogoče.“ To zopet ni res, ker z nemškim jezikom se začénja precej, ko otrok stopi v učilnico. „Tudi,“ pravi dalje poročilo, „vlada nikakor ni izkušala podpirati nemščine po slovenskih učilnicah.“ Samo ob sebi se umeje, da ni izkušala, ker je ta stvar už sama tekla; kajti §. 12. le-tega ukaza gorori: „ne smejo se podučevati še druge reči razun teh, ktere so bile poprej imenovane, ne smejo se rabiti druge šolske in učilne knjige razun ukazanih, če ministerstvo ne dovolí.“ Ko je bilo podučevanje tako napravljeno, potlej vladi ni bilo treba več podpirati nemščine. Dalje je imenovana tudi naredba, dána 1854. leta, da je v srednjih učilnicah in po gimnazijah učilni jezik nemški, in po najvišem sklepu, danem 20. julija 1859. leta, dovolilo je Nj. veličanstvo polajšek v tej stvari, in izročilo voditeljstvom posameznih gimnazij, da v učilnice vnesó materni jezik onod, koder je res deželen jezik. Saj veste, moja gospóda! ko je pred ministerstvo zaradi tega v državnem zboru bilo položeno vprašanje, da se je vprašalcem odgovorilo: to je samo pri tistih gimnazijah, kterim stroške plačuje ali dežela ali pa srenja; pri mariborskej in celjskej gimnazii pa ni tako, ker jima država daje stroške. Imamo torej naredbe, ktere na ravnost vrata ravnopravnosti zapirajo. Moja gospóda! Vsak jezik, ktereга je Bog dal kacemu narodu na svetu, mora biti in tudi je pripraven, da služi javnim in zasobnim (privatnim) narodovim potrebom, in ko bi res bilo nekoliko težavno, ako bi se začelo precej zdaj slovenski uradovati, in če znanstveno imenoslovje (terminologija) še ni tako pripravljeno, da bi ga slišali iz vsacih ust; tega ni kriv jezik, temuč tisti, ki so vpirali, da bi se to naredilo, ali tisti, ki se jezika niso naučili. Slovansko besedo nam priporoča krepost in blagoglasje, in zeló velikej izobraženosti je pripravna. Tudi jej ne manjka velicij spominov svojega življenja. Moja gospóda! saj veste, da so tukaj pred nekoliko dnevi obhajali veliko slovesnost velicij slovanskih aposteljnóv Cirila in Metoda. Užé tačas je bil južno-slovanski jezik tako čudovito izobražen, tako dovršenih oblik, da je užé tedaj stal na enakej stopinji z latinskimi in grškim jezikom; drugi evropski jeziki so pa še le začénjali jeziki bivati. To narečeje se je opiralo na govor tistih Slovanov, ki so bili ob mejah bizanškega cesarstva; ti so namreč Bolgarji, Srbje, Bošnjaki.* Stara slovansčina je do tega dneva zaradi svoje izobraženosti in čistote najpopolnejša med vsemi slovanskimi narečji, ker se je olikala nad izbornim izgledom grškega jezika; ker ima nenavadno obilico besednih oblik in korenik; ker je čisto izvorna (originalna) in po narodnem svojstvu razvita. Gotovo prednost ima slovansčina za to, ker sklanja brez člena, spreza brez osobnega záimka; ker ima padeže s čistimi samoglasniki; ker lahko stavi svoje besede, kakor hoče, ker je bogata z besedami, in ker je sposobna izobraženosti. Ko se je govorilo, da bi se vnésel v pisalnice slovanski jezik, naj bi vlada in deželni odbor ne bila vprašala tistih, kteri bi potlej menj z lagotjo delali, ampak védnih mož. Zaklad je užé; ali samo vzdigniti ga je treba. Uradovanje v slovenskem jezici odlašati dotlej, da bi se jezik in ljudje v njem izobrazili, to se pravi na veke odlagati. Vaja naredi jezik, da je sposoben, raba daje ročnost; v vodi se učimo plavati, ne zunaj. Torej gotovo ni pošteno, da bi se ta reč še dalje odkladala. Ta reč tudi ni tako težka, kakor si nekteri mislijo. Beseda, ktere si enkrat moral iskati, ostane za vselej v glavi, in taci bode čedalje menj. Ko so bili Slo-

* To ni prav do dobrega na tanko povedano.

veni 1848. leta glas povzdignili za ravnopravnost, ni bilo uradnikom nič ukazano, pa vendar so bili v maternem jeziku jeli uradovati, in ko je 1860. leta hrvaškim uradnikom vlada zapovedala, naj začno do tega in tega časa hrvaški uradovati, sicer izgubé službo, hitro so bili pripravljeni, ko je odločeni čas minol, in od tedaj uradujejo do današnjega dne v maternem jeziku. Hrvatje in Slovenci so bratje, ki govoré brez malega razločka tisti jezik. Kar je bilo mogoče hrvaškim uradnikom, zakaj bi ne bilo še slovenskim? Tudi lahko rečem, da je uže dosti uradnikov taci, ki bi lahko v maternem jeziku uradovali, in da so zvesto udani svojemu narodu, kar se tega tiče. Uradniki si menda vendar ne bodo očitati dali, da je narod za to na svetu, da bi oni bolj z lagotjo živeli. Ko pred dvajsetimi leti Madjarji niso marali za nič, ampak na ravnost vpeljali v pisalnice svoj jezik, ktere ga je tedaj zanemarjal ves omikani svet, in ko so prav s tem dejanjem pokazali, da so narod; vpirali so se jim ljudje z enacim praznim besednim lepotičjem (floskeln), da jezik ni pripraven; imenovali so nemško izobraženost itd.: vendar uči madjarska zgodovina, da so jako napredovali v jeziku in slovstvu, od kar so neustrašeno svoj govor povzdignili za uraden jezik. In ker so južnim Slovanom okolnosti po priméri mnogo ugodnejše, zato si lahko mislimo, kako se jim povzdigne ljudsko in kulturno življenje, kadar bode prosta njihova zvezana moč. Gospôda moja! nikar ne mislite, da morajo Slovani vse še le sami iznajti; kakor bučelice bodo zbirali slovstvene zaklade, ki se nahajajo pri družih narodih, svojili, v sebi predelevali jih bodo, in tako podajali svojemu narodu. In tako se pri narodu stori napredek! Bistroumje in sposobnost se pri tem narodu razvije, ako se ne bode sila godila niti njegovemu jeziku, niti slovstvu. Če narod zakonov, ukazov in odpisov želi v tujem jezici; te želje sploh niso naravne, ampak nezdrave, obujene. Če narodu vedno in vedno pripovedujete, da ni, za nič njegov jezik; če ste celó toliko opravili, da se narod sramuje sam sebe in svojega jezika; če se pomisli, da je kmet le človek djanskega uma, ki hoče samo to, česar potrebuje, in da se je na drugej strani tudi skrbelo, da mora povsod le tujščino rabiti: potem je lahko razumeti, od kod so te želje. Zopet je torej tudi te želje naredilo samo nemčenje. Ko bi ljudstva zmirom ne mečili od vseh plati; ko bi mu ne zapirali znanja samega sebe: potem bi tudi ne kazalo taci, želj. Sicer pa, če res nekteri tega želé, to ni družega, nego krivo početje kaci samopridnežev; koliko je pa taci, ki želé vse kaj družega? Tu vas opominjam zahtevanja vseh slovanskih časnikov; opominjam vas vprašanja v državnem zboru in prošnje, ktera se mu je podala s podpisi 20.000 Slovencev. Moja gospôda! posebno odpadnici so, ki v tem oziru delajo velike zmešnjave; ki sodijo o taci rečéh, za ktere ne vedó in tudi vedeti neté; ki vse na en kup mečejo, kar je resničnega in kar je lažnjivega, kar je vzrok in kar je učinek (wirkung); ki strastno po koncu planejo, kadar koli se dotakne kdo vprašanja o narodnostih, kar družega ne priča, nego da vedó sami za svojo nepoštenost; odpadnici, ki zmirom na pomoč kličejo nemško izobraženost, ki v njenem imenu zatirajo narod, ter s tem jemljó vero, in pripravljajo sovraštvo nemškej izobraženosti, pravičnosti in korenitosti. (Glasovi: konec!) Prosim, beseda se mi ne more vzeti. (Konec prih.)

Važnejše dogodbe.

Ljubljana. „Politik“ piše, da za prihodnje šolsko leto je ljubljanskej nižej realki treba učitelja za geometrijo, za črtanje in za poduk o strojih (mašinah.) Imel bode po 630 gld. na leto

in na vsacih deset let po 210 gld. a. vr. več. Kdor išče te službe, naj se oglasi do konca maja meseca. Znati mora nemški in slovenski ali pa kateri jezik, ki je v rodu slovenskemu. — Če je to res, vprašamo: ali je dovolj, če zna samo poljski, ali hrvaški, ali češki? Vsi ti jeziki so v rodu slovensčini. Tudi ni vselej težko dobiti pričevanja, da kdo zná ta ali uni jezik, kakor nam je v Ljubljani pokazalo undanje izpraševanje tistega doktorja, ki je potreboval potrdila, da slovenski zna.

Bégunje na Gorenskem. Vélíko nedeljo ob desetej uri po noči se je v Bégunjah vnel skedenj. Hitro je v plamenu stalo in tudi pogorelo 9 hiš in 4 druga poslopja. Nihče izmed pogorelcev ni bil zavarovan. Pri gasitvi sta se krepko obnašala g. župnik in g. kaplan in g. Anton Vrhovec iz Radolice, ki je otél 10—12 let staro deklico.

Trst. Za novega mestnega župana je 11. dan t. m. izvoljen advokat g. Baseggio izmed 50 glasov z 31; ostalih 19 je imel g. Porenta.

Dunaj. Nj. Veličanstvo je potrdilo uže več sklepov in zakonov iz deželnih zborov.

— Bankno vodstvo je dalo na znanje, da se bodo samo do 1. januarja 1867. leta menjavali bankovci, ki so pisani na poprejšnji denar (conventionsmünze.)

— Uže je potrjeno, da bode grof Juri Andrassey Judex Curiae.

— Grof Karolyi, avstrijski poslanec, ostane v Berlinu.

— Pravosodnje ministerstvo je za svetovalca deželne sodije v Ljubljani izvolilo poslanca g. Franceta Kromerja, bivšega deželnega svetovalca pri c. k. okrožej sodii v Celji.

— Državni zbor se ne začne prve dni maja meseca, ker do tedaj še ne bodo gotovi vladni načrtje, in tudi erdeljski deželni zbor ne bode še sklican. Nemški udje našega ministerstva hoté, naj se državni zbor snide še le potem, ko bode gotovo, da se tudi erdeljski deželni zbor snide.

— Po najvišem sklepu, storjenem 12. dan marca t. l., bodo vojaci imeli zopet drugače narejene puške in samokrese (pištole).

Trojedina kraljevina. Te dni je reški župan g. Smaić Rečanom dal razglas, pisan samo v italijanskem jezici.

Česka. Kanonik Štule je šel vélíki ponedeljek v zapor.

Moravska. Na Moravskem je zdaj do 900 poljskih vpornikov, ki se ne smejo premekniti z mesta, kamor so deveni; 700 jih je v Olmucu in do 150 v Iglavi. 9. dan t. m. so jih zopet 45 peljali iz Brna v Iglavo.

Galicija. Podoba je, da se je v Galiciji osnovalo več skrivnih odborov, ki podpirajo poljske vpornike; tedaj so uradovi dobili povelje, naj to početje ostro ustavljajo. Zato menda je bilo te dni več hiš preiskanih in ljudi zaprtih.

Ruska. Neke družbi je dovoljeno, da sme zidati 647 vrst dolgo železnico od Kijeva do Odese z dvema postranskima železnicama, izmed kterih bode imela vsaka nad 300 vrst. Temu delu je treba 55 milijonov rubljev.

— List „Kölner Zeitg.“ pravi, da je ruski car podpisal ukaz, po kterem dobé milost vsi poljski vporniki razun glavvarjev. Ta ukaz bode razglašen, kakor mine vpor.

— 31. dan marca je prišel na svetlo ukaz, ki veleval, naj se pod sekvester dene premekljivi in nepremekljivi imetek vseh tistih prebivalcev zapadnjih pokrajin, ki so imeli kaj opraviti z vporom.

Poljska. Čedalje bolj peša vpor. Nekoliko glavvarjev je polovljenih, nekoliko pobitih; tudi je razprtija med narodnim odborom in vojskovodi. Novi, neznani poveljniki dalje nimajo več tiste moči, ktero so imeli poprejšnji, da bi uže samo njihovo imé vabilo boritelje na borišče. Celó orožja in streliva je začelo primanjkovati.

— 5. dan t. m. je bil zopet boj blizu Olkuša. Vpornikov se je bojevalo pod Gregovičem 280 pešcev in 30 konjnikov, Rusov je bilo pa do 500, in vendar so se morali umekniti. 4. dan so vpornici pod Oksinskim vojevali pri Kuznjanki. Morali so bojišče pustiti. — Vojskovođa Berg je prišel v Varšavo, in rekel častnikom, da je car dovoljen z vojsko. Veliki knez menda pojde iz Varšave. — Po Litvi kmetje žgó kri-voverske cerkve.

— V Sandomirski gubernii je nova vporna četa, ki ima 600 vojakov na nogah. Voditelj je Lopacki.

— Izseljenci na korablji (ladii) Ward Jackson-u so hoteli v kakej pruskeji loki na suho, pa ker so se bali, da bi Rusom prišli v pest, zato so na švedsko obalo primeknili. V korablji je 80—100 sodcev smodnika, mnogo orožja in topovi; ljudje pa, ki so hoteli iti Poljakom na pomoč, neki da so raznih narodov; največ je Francozov, Poljakov in Nemcev. Temu korablju so plačali stroške največ sami Poljaci; za to se je dalo tudi tistih 10.000 rubljev, ki so bili Rusom vzeti pri Sosnovicah; priložili so novce izseljenci in razni francozki in angleški odbori. V korablji je do 200 Poljakov, 1500 posebno dobrih angleških pušek, trije risani topovi, nekoliko sto sabelj in samokresov (pištol) in obilo streliva. Za vožnjo je bilo treba plačati 1300 l. strl., in kapitanu po 2 šilinka na dan za hrano. Kapitan je obljubil, da jih na suho postavi v Samogicii ali v Kurlandii. Med potom je pa Hercen iz Londona poročil, da ruska vlada uže vse vé. Tudi je vožnji težavo delal hud vihar, v katerem je ladija en maček izgubila. Po poti je Poljakom zmirom zvijačno ravnal in sitnosti napravljajl kapitan, za katerega so v Kopenhagenu celó zvedeli, da je bil zmenjen z rusko vlado.

— Iz Kurlandije se čuje, da je Lapinski brez težave na suho spravil svoje ljudi, in da vpor tukaj ne bode krotkejši, nego je v drugih poljskih pokrajinah. Pred sredo tega meseca pišejo da bi se utegnila vsa Rusko-Poljska vzdigniti od Dnepra do vshodnjega morja, od kurske obale do vshodnje podoljske meje. Glas se je storil, da je gotov vpor tudi v Finskeji; da je nekoliko ladij z orožjem prišlo iz Švedske v pokrajine vshodnjega morja; da je Vielopolski stopil iz službe, po kar je Berg izvoljen za namestovalca deželnega poglavarja. — „Czas“ pripoveduje, da so Rusi razposlali kmetom razglas, v katerem jih podžigajo, naj zapalijo grajščine, ki so osvojile vso zemljo, naj moré grajščake, in potem da bode imel kralj mir, in gosposka bode imela čast. Veliki vladika Felinski je stopil iz državnega svetovalstva.

Francozka. Princ Napoleon je 17. dan marca v senatu goveréč ostro zgrabil Vielopolskega, ki je tačas imel nevojaško oblast v Poljskeji v rokah, očitaje mu, da je on kriv ljutega vpora itd. Sin Vielopolskega je pa za to princu Napoleonu poslal pismo, v katerem ga zove na dvoboj, grožéč, ako do 2. dneva t. m. ne dobi odgovora, da to pismo razglasi po časnikih. Princ Napoleon ni odgovoril, in Vielopolski je natisniti dal časopisom ta-le poziv: nj. c. visokosti gospodu cesarjeviču Napoleonu v Parizu, kraljeveji hiši. „Gospod! Sramotno ste se glasili o mojem očetu 17. dan marca v govoru, katerega ste imeli v francoskem senatu. Jaz sin sem prišel k vašej c. visokosti zarad tega žaljenja po zadostitev, katere nikdar ne krati mož, ki gleda na svojo čast. Vendar gospod! po vsem tem, kar tako dobro veste, da se je uže zgodilo do zdaj, nimam dosti upanja, da bi se prijeli mojega poziva. To je srčnost, ki ne preide lijaka, in če tak človek, predrzen goláč (sansculotte), izreče sramočenje, potem bojazljivo pobegne v neranljivost svoje više stopinje v družabnem življenji kadar ga kdo prime zarad njegovega praznega govorjenja. Vaša c. viso-

kost menda se ne bode hotela skrivati za tiste, ki so z vami enacih misli v kraljevem poslopji in z glavarji zavrtnih morilcev (meuchelmörder) po varšavskih razbojnih jamah. Ako v mojej domovini poštena reč, katero je osnoval naš kralj Aleksander II., in katero je moj oče uže dve leti podpiral na vse kriplje, ne zmore težav, katere jej napravljajo pokaženi in nepametni ljudje, potem bodo tega krivi tisti, ki sami sebe imenujejo „prijatelje“ naše reči, kakor vi, gospod, in vaši vporni pajdaši. Počakam do prihodnjega 2. dneva aprila meseca, da pošljete odgovor in ime vašega dvobojnega pomočnika. Ako mi ne daste zahtevane zadostitve, morate trpeti, gospod, da to pismo predam javnosti, itd.“

Pruska. V Berlinu je prišel na svitlo nov zemljevid, ki ima te-le premembe: Španska bi dobila Portugalsko in Gibraltar; Francozka bi Švajcu oddala 1859. leta pridobljeno Savojsko in Nizzo, Korziko pa laškemu kraljestvu; izgubila bi tudi Alzacijo in Lotaringijo, kar bi prišlo pod Prusa, potem Šampanijo in Artois s trdnjavo Lille, kar bi vzela Belgija. Angleška bi morala prepustiti Helgoland Holstajncem, Malto Italii, jonske otoke Grškeji in Gibraltar Španskeji. Pruska bi se jako narastla; dobila bi Hanoveransko, Brunsvik, vso Prusko-Poljsko od Visle do Balta. Saksonsko kraljestvo, Sachsen-Weimar, Baden in Württemberg ostanejo, kakor so; iz Koburga, Würzburga in obližja bi se osnovalo nova država hanoveranskim knezom. Bavarska bi dobila nemške in laške Tirole, Furlanijo in loko na adrijanskem morji; delila bi torej mejo z Italijo, ktera bi vzela Tirole do Plave in do konca Gardskega jezera, potem Korziko, Malto in rimsko zemljo; Avstrija bi pa za vračilo imela Srbsko, Vlaško (Valahijo), Bolgarsko, Bosno in Črno goro do Balkana. Turška bi ostala kolikoršna je, in Grška bi dobila samo jonske otoke. Ruska bi precéj izgubila, namreč Poljsko, Finsko in Laponijo, katere bi se dale skandinavski državi, narejeneji iz Švedske, Norvegije in Danske. Schleswig-Holsteinsko naj bi ostalo samo svoje vojvodstvo. — Kdor se je pečal z delom tega zemljevida, gotovo ni imel družega opravka.

Od drugod poslano.

Da se pomlad bliža, da solnčni žarki uže pripekajo, opominjajo trgovske plahte, ki visé nad prodalnicami ne samo po vélicem trgu, ampak sem ter tje po vsem mestu. Pritlikovim možém te plahte ne zbijajo klobukov z glave, ali možina, ki meri seženj, in ki ima visoko stopo na glavi, tak je prisiljen po okroglem kamenji noge mučiti, ako neče, da bi mu stopa bila na škodi. Ali bi se te plahte ne dale nekaj malega pristrichi ali povzdigniti? — O jasnih večerih, posebno kadar mesec polna lica kaže, ni treba, da bi svetilnice vso noč goréle — pa saj tudi ne goré; ali kadar pa gosti oblaci po noči visé nad mestom, tačas naj bi svetilnice po nekterih ulicah za potrebo delj časa gorele, in sicer vsaj do poli trijeh po polnoči. Kadar je temno, ko v mehu, ni skoraj varno, da bi popotnik šel peš na kolodvor ali s kolodvora, ker po enajstej uri svetilnice ali zaspano mižé, ali pa uže spé.

—m.

Časnik „Triester Ztg.“ 13. dan t. m. v 82. št. govori, da je iz zraka vzeto „Naprejevo“ poročilo o begu necega uradnika železne ceste. Res je „Naprejevo“ 7. dan t. m. rekel, da je „nek človek“ pobegnil, ali vsak človek pa ni še uradnik pri železnici, kakor misli tržaški dopisnik. Vendar kaže, da ves tisti beg ni bil resničen; ali komur je toliko do tega, da bi zvedel, kje je studenec taci novic, naj pride, in rado mu ga pové Vredništvo.

Loterija 11. aprila 1863.

Trst: 76, 17, 33, 49, 45.

Dunaj 11. aprila. — Nadavek (agio) srebru 110.50.